

Supervision af miljøterapi i en psykiatrisk afdeling

af specialsygeplejerske Nadine B. B. Høyer

Nadinebenike@hotmail.com

Nadinebenike@gmail.com

Fokus

- * I denne workshop kigger vi nærmere på, hvordan personalets non-mentalisering kan forstærke patientens psykopatologi og derved forårsage anvendelse af tvang. Vi undersøger, hvorledes personalet kan opretholde mentalisering i miljøterapi og derved nedbringe brugen af tvang og styrke behandlingskvaliteten.

Gode intentioner, men...

Tommy og Tigeren

Miljøterapi uden behandlingsramme?

The Wire – "The Desk"

<https://www.youtube.com/watch?v=Fs50RLsPJ3c>

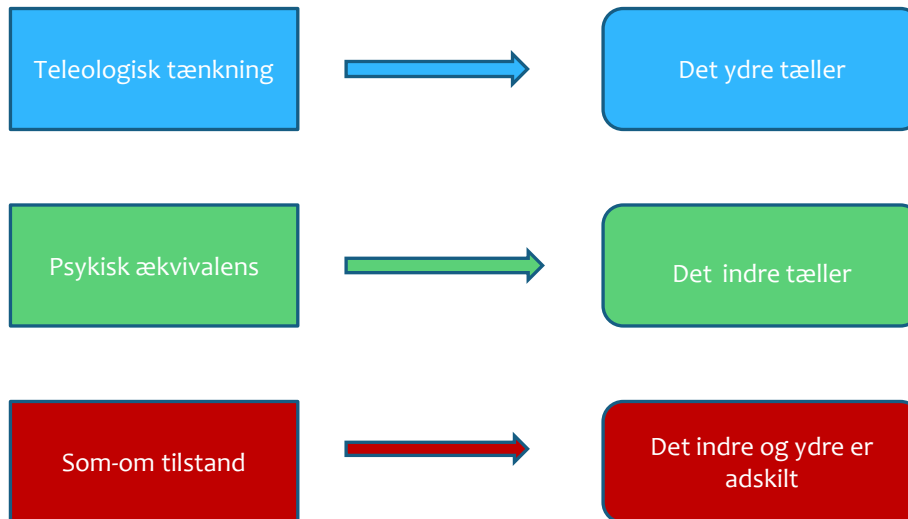
Miljøterapi som højriskoaktivitet

- * Patienter med alvorlige lidelser og relationelle skader
- * 24/7
- * Afdelingens funktion

(Skårderud og Sommerfeldt, 2014)

Non mentalisering

MBT interventioner

Teleologisk tænkning

Lyst til at handle

*Patienten har brug for
at blive set*

Psykisk ækvivalens

Lyst at korrigere/diskutere

*Accepter patientens
synspunkt*

Ryst
forsigtigt

Som- om tilstand

*Forvirring/
Lyst til at spørge ind*

*Stop op og
fokuser på kontekst*

Miljøterapi, relation og mentalisering

- * Målet med MBT er at udvide patients kapacitet til at kunne mentalisere også i stressede situationer, således at patienten bliver bedre til at forstå sig selv i og andre i en relationel sammenhæng
(Skårderud og Sommerfeldt, 2014)
- * Miljøterapi er **relationsbehandling**, som fokuserer på at anvende relationer til at hele relationsskader
(Skårderud og Sommerfeldt, 2014)
- * Mentalisering og tilknytningstryghed i terapeutiske relationer skal være vejen til forandring i andre relationer
(Allen, 2013)

Miljøterapeutens kompetenceområder

Den terapeutiske relation

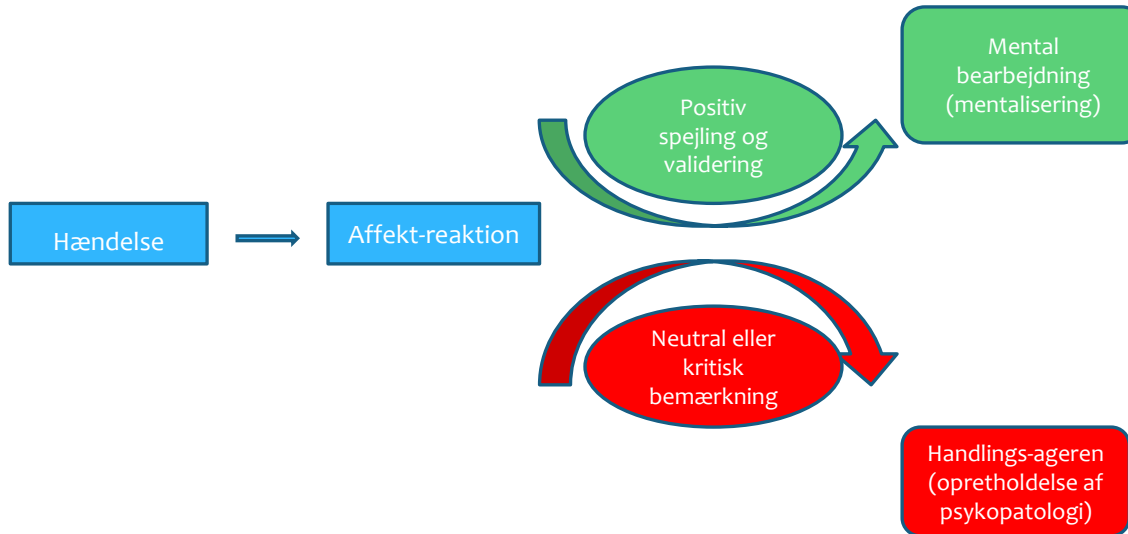
- * Støtte og empati
- * Ikke vidende og ægte nysgerrig holdning
- * Afklaring
- * Udforskning
- * Udfordring
- * Fokus på følelser

(Skårderud og Sommerfeldt, 2014)

Miljøterapeuten

- * Miljøterapeuten skal kunne klare at stå i vanskelige affektive situationer og ikke mindst tåle at blive afvist
- * Miljøterapeuten skal kunne opretholde egen mentalisering i anspændte situationer
- * I de daglige, fredelige situationer skal der arbejdes med at fremme mentaliseringsevnen hos patienterne
(Skårderud og Sommersfeldt, 2014)

Mentalisering eller opretholdelse af psykopatologi

Når skaden er sket

- * ”Der opstår sår og rifter i relationer. Der gælder også i terapeutiske relationer. Men terapi skaber også ramme for at arbejde med at reparere sådanne skader og selve reparationsarbejdet er noget helt centralt i mentaliseringsbaseret behandling. Man stopper op, ser sig tilbage og forsøger at lære af sine fejl. Bateman og Fonagy minder os (...) om, at terapeuter også selv bidrager til misforståelser og konflikter og at en vigtig terapeutisk intervention således er brugen af ordet ”undskyld”.”

(Forord v/Skårderud og Karterud, Bateman og Fonagy, 2007)

Støtte og supervision

- * For at behandlere, der praktiserer MBT, kan opretholde behandlingens integritet og effektivitet, er det vigtigt med støtte fra ledelse og organisation – ligeledes med supervision i mentaliseringsbaseret terapi

(Bales et al., 2017)

Supervision på afsnit A vedr. patient P

S. Kierkegaard

- * ”Når det i sandhed skal lykkes en at føre et menneske hen til et bestemt sted, må man passe på at finde ham der, hvor han er, og begynde der.”

Kend patient P

- * Data
- * Diagnose

Forstå patient P

- * Anamnese
- * Objektrelationer
- * Repræsentationsmodel

Overføringer og modoverføringer

Overføringer

- * Jeg må bevise at jeg har brug for hjælp
- * Andre har mere brug for hjælp end mig
- * Jeg er til besvær
- * Jeg er ikke værd at hjælpe

Modoverføringer

- * Hun vil bare have opmærksomhed
- * Vi har jo også andre patienter
- * Hun skal tage sig sammen og tage mere ansvar
- * Hun kan ikke hjælpes. Hun er uden for rækkevidde

Patient P

Tilknytningsstil og adfærd

Utryg ambivalent tilknytningsstil

- * Høje forhåbninger om hjælp; men forventer at blive svigtet. *Opsøger hjælp via handling f.eks. beder om PN, men afviser tilbud om samtale med ”der er ikke noget”.*
- * I affekt opleves patients tilknytningsstil som Desorganiseret

Patient P

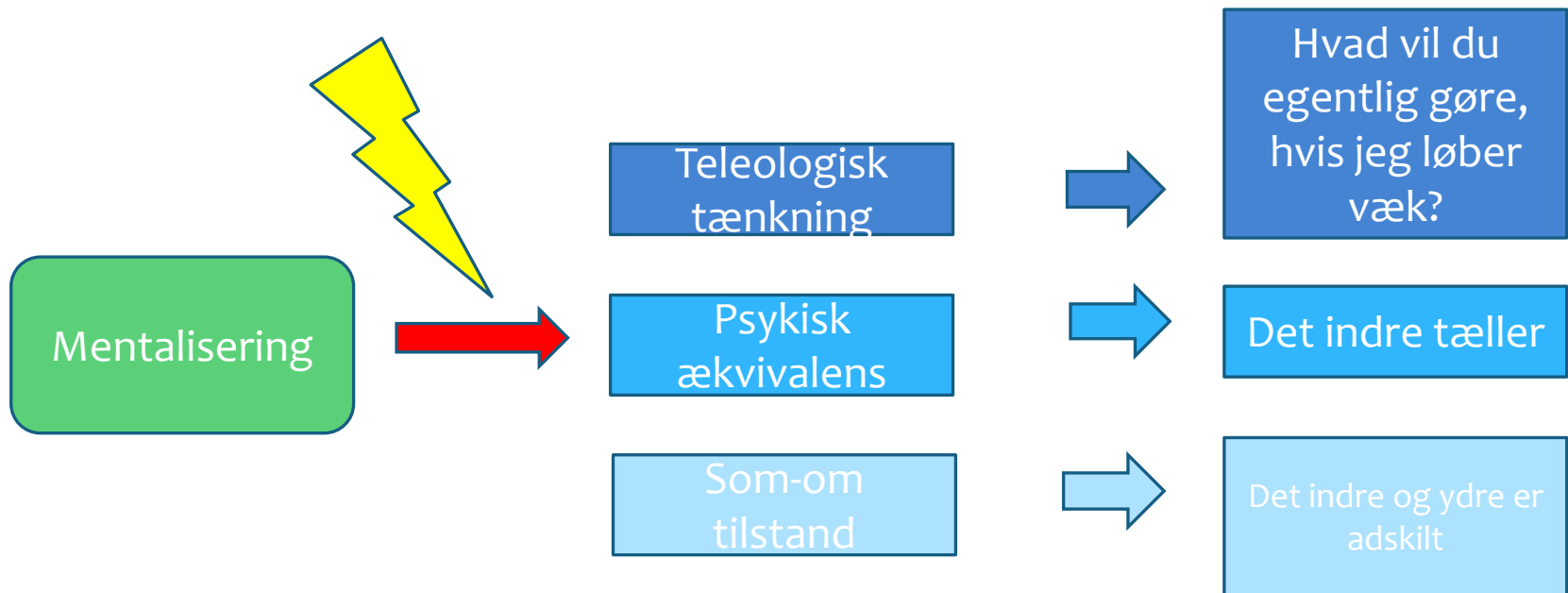
Patient-profil

- * P har svært ved at udtrykke behov for hjælp og støtte, da hun er bange for at være til besvær og blive afvist. Derfor lukker P af for sine ønsker og behov og bliver i stedet selvbebrejdende. Når P ikke længere kan udholde sine selvbebrejdelser reagerer hun selvskadende og ved forhindring heri reagerer hun udad.
- * Under indlæggelse skal P øve sig i at give udtryk for ønsker og behov samt udholde frygten for afvisning som medfølger. Ligeledes skal P øve sig i, hvorledes hun kan håndtere en oplevet afvisning på en sundere måde end selvbebrejdelse og selvskade. F.eks. ved at undersøge om den oplevede afvisning reelt er en afvisning?
- * Personalet skal hjælpe P med at udtrykke ønsker og behov ved at være anerkende, nysgerrige og mentaliserende. Der skal være særlig fokus, når P opleves non-mentaliserende og trækker sig ved behov for hjælp.

Case 1

- * P er indlagt på lukket afsnit. En ny medpatient er dårlig og personalet er meget opmærksom på denne.
- * P sidder med sin kontaktperson (som også er medpatientens kontaktperson) i tv-stuen. Medpatienten råber op fra sin stue. Kontaktpersonen siger til P, at medpatienten har det svært; men at denne egentlig er super sød. Der opstår så en tvangssituation omkring medpatienten, så kontaktpersonen forlader P for at gå dertil.
- * Senere på dagen går kontaktperson og P en tur. I starten af turen spørger P: **”Hvad vil du egentlig gøre, hvis jeg løber væk?”** Kontaktpersonen svarer: **”Jeg løber i hvert fald ikke efter dig”**. Senere på gåturen spørger P igen og hun får samme svar.
- * Gåturen ender med at P løber mod vandet og vil hoppe i havnen. Personale og politi tilkaldes og P føres tilbage til afsnittet med tvang og tvangfixeres efterfølgende.

Ikke mentaliserende modi

MBT interventioner

Hvad vil du egentlig gøre, hvis jeg løber væk?

Jeg løber i hvertfald ikke efter dig

Giv patienten en følelse af at blive set

Psykisk ækvivalens

Lyst til at korrigere/diskutere

Accepter patientens synspunkt

Som-om tilstand

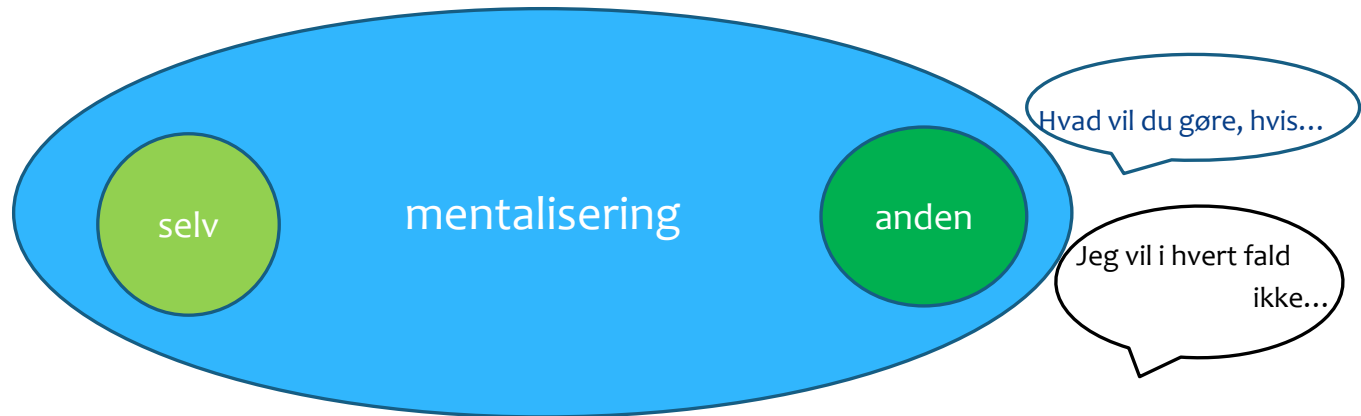
Forvirring/ lyst at spørge ind

Stop op og fokuser på kontekst

Mentaliseringens dimensioner

”selv og anden”

- * I interaktion med andre forholder man sig både til sin egen intentionelle mentale tilstand samt den andens intentionelle mentale tilstand

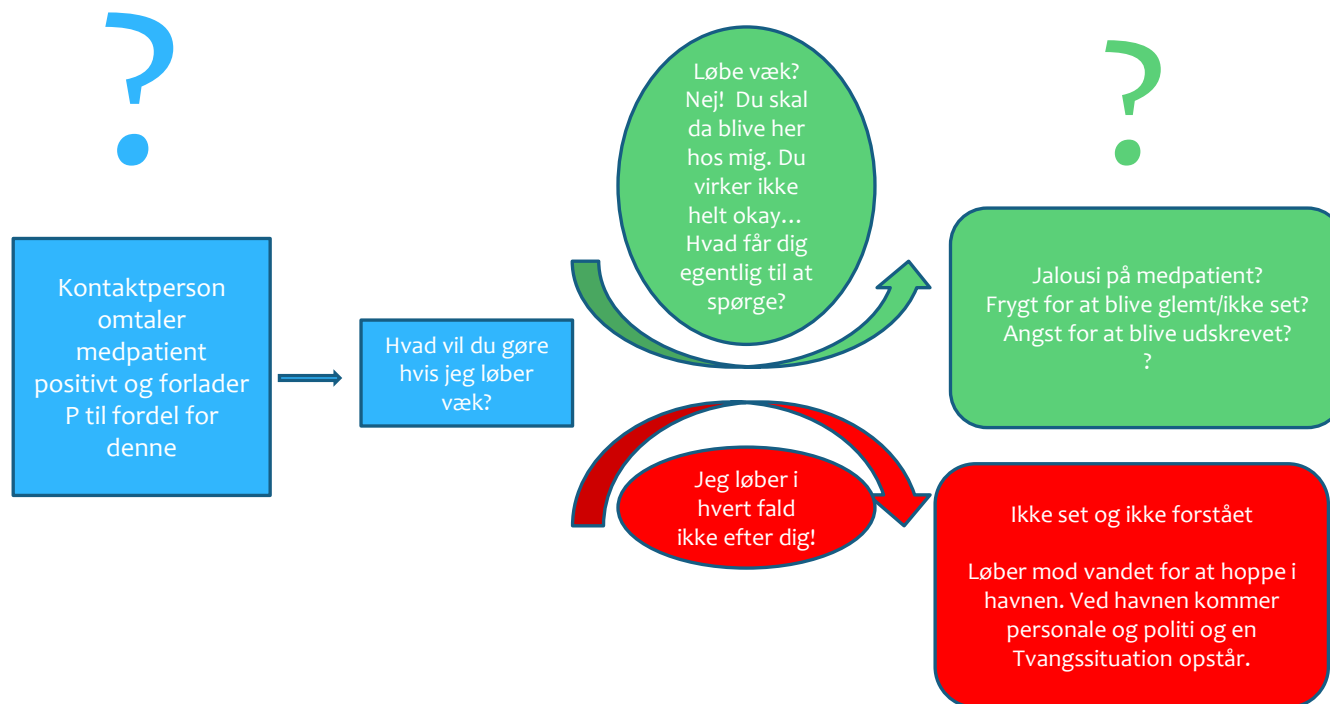

- * Mentalisering af selv og anden foregår altid på baggrund af selv/anden-i-sammenhæng

Mentalisering eller opretholdelse af psykopatologi

Case 1

MBT interventionsspektrum

Støttende / empatisk

Afklarende og elaborering

Basal mentalisering

Tolkende mentalisering

Mentalisering af overføring

Opmærksomhed på overføring
/modoverføring

Spejlende og støttende

”Løbe væk? Nej du skal blive her hos mig. Du virker ikke til at være helt okay...”

Undersøg og rekonstruer

”Hvad får dig egentlig til at spørge” Vi to går her sammen og så spørger du mig om det. Hvad tror du det handler om?

Mentaliserings funktionsanalyse
Sætter ting i perspektiv

Identificer mønstre
”Det har vi hørt før...”

Identificer mønstre i den terapeutiske relation
”Har du lagt mærke til, at når du ser mig som--”

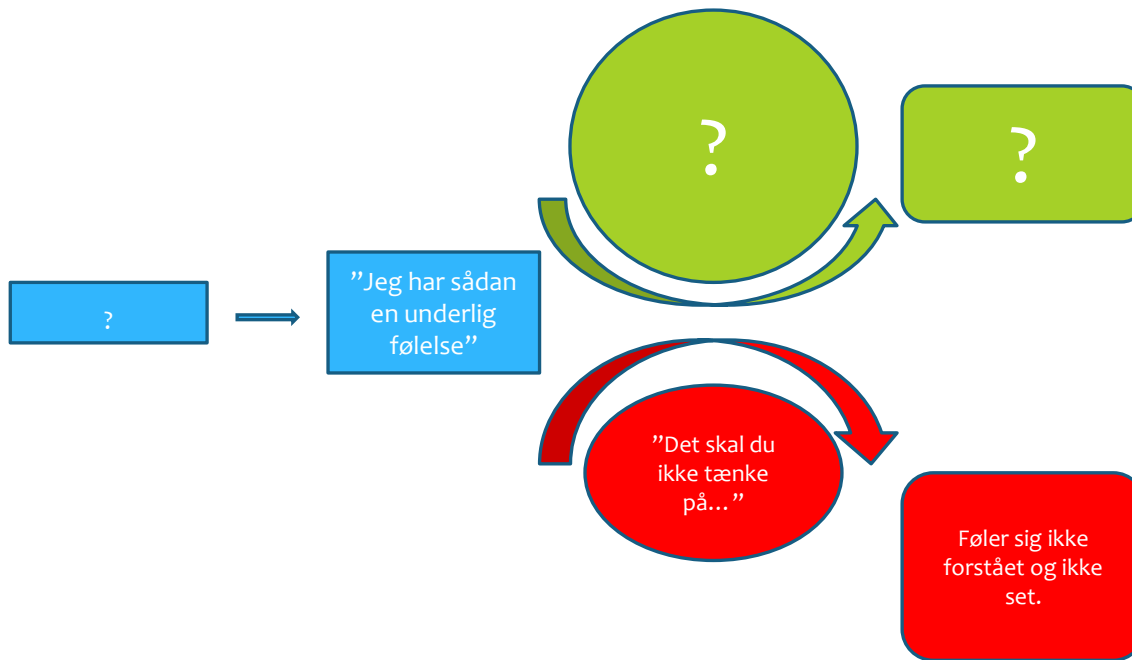
Hvordan ser patienten mig?
Opmærksomhed på egne tanker og følelser

Case 2

- * P er indlagt på åben afsnit. En ny medpatient, som er indlagt på lukket afsnit, er en bekendt af P. De har været indlagt på Børne- og Ungdomspsykiatrisk afdeling sammen.
- * Medpatient får udgang til at spise sammen med P i kantinen. Efter at have spist skal medpatient tilbage til lukket afsnit. Inden da observerer Ps kontaktperson at medpatient og P giver hinanden et akavet kram. Det virker som om, det er svært for P at kramme.
- * P siger efterfølgende til sin kontaktpersonen: ”Jeg har sådan en underlig følelse”. Hvortil denne svare: ”Det skal du ikke tænke på”.
- * P går til sit værelse. Efter noget tid opsøger kontaktpersonen hende og spørger, om der er noget, de skal vende? P beder hende holde sin kæft og lade sig være.

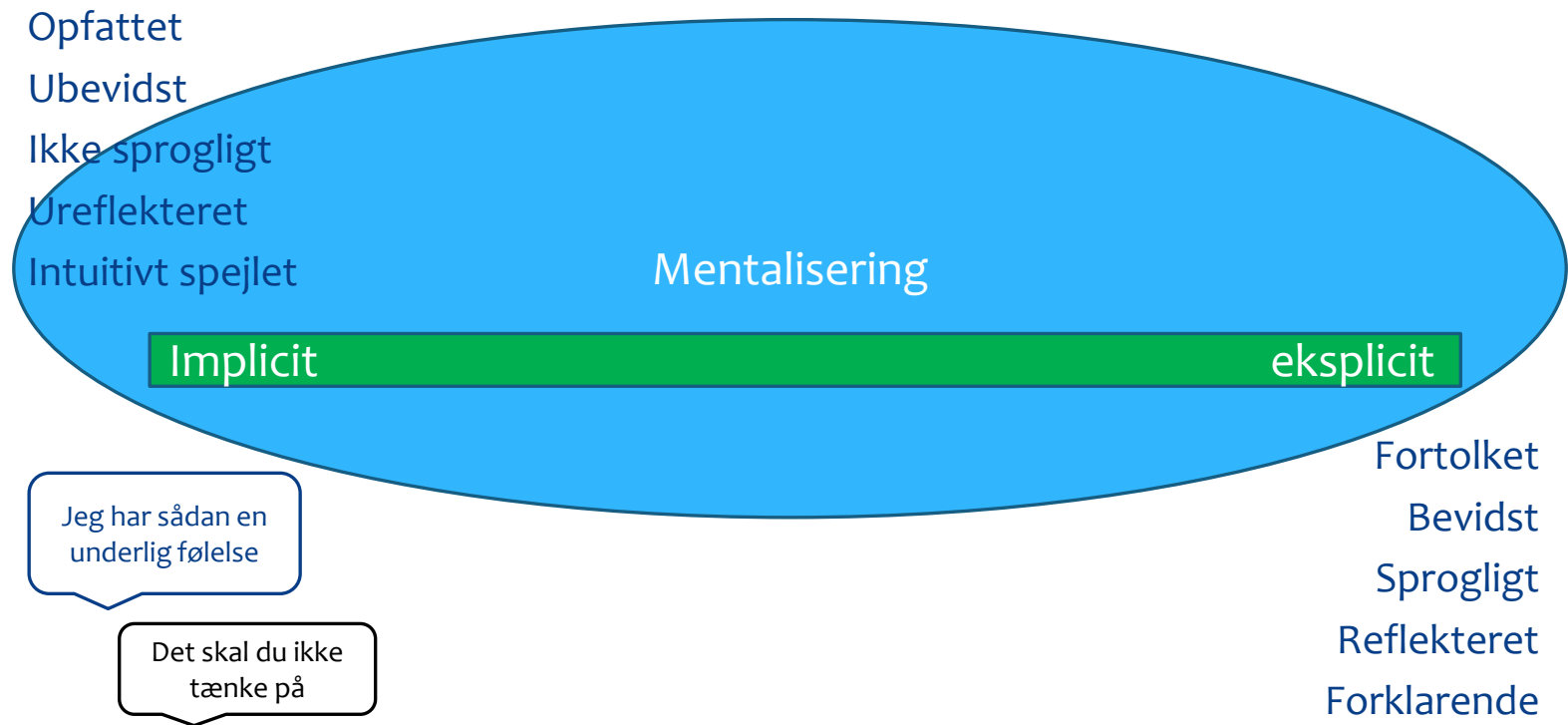
Mentalisering eller opretholdelse af psykopatologi

Case 2

Mentaliseringens dimensioner

”implicit og eksplicit”

MBT interventionsspektrum

Støttende / empatisk

Afklarende og elaborering

Basal mentalisering

Tolkende mentalisering

Mentalisering af overføring

Opmærksomhed på overføring
/modoverføring

Spejlende og støttende

En underlig følelse? Det lyder på dig som om, du ikke helt er klar over, hvad du egentlig føler lige nu?

Undersøg og rekonstruer
Gad vide hvad det er for en følelse? Kan du huske hvornår du lagde mærke til den?

Mentaliserings funktionsanalyse
Du har lige været sammen med X. Tror du det har noget med følelsen at gøre?

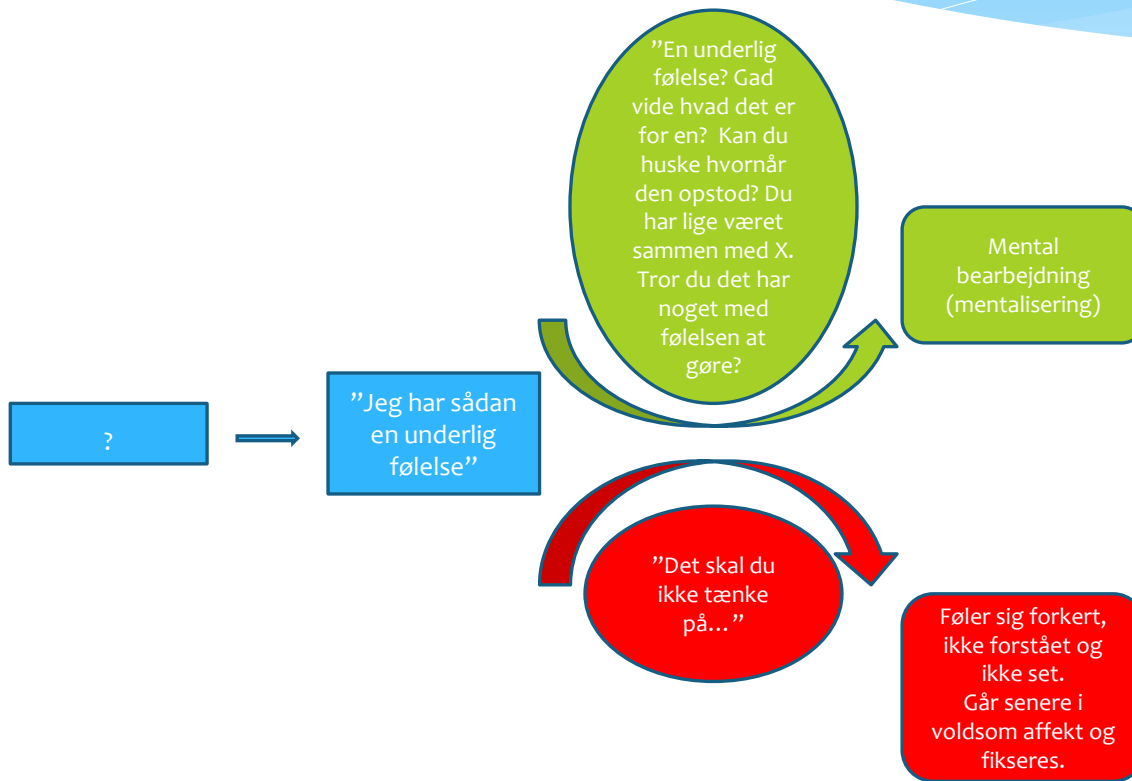
Identificer mønstre
"Det har vi hørt før..."

Identificer mønstre i den terapeutiske relation
"Har du lagt mærke til, at når du ser mig som--"

Hvordan ser patienten mig?
Opmærksomhed på egne tanker og følelser

Mentalisering eller opretholdelse af psykopatologi

Case 2

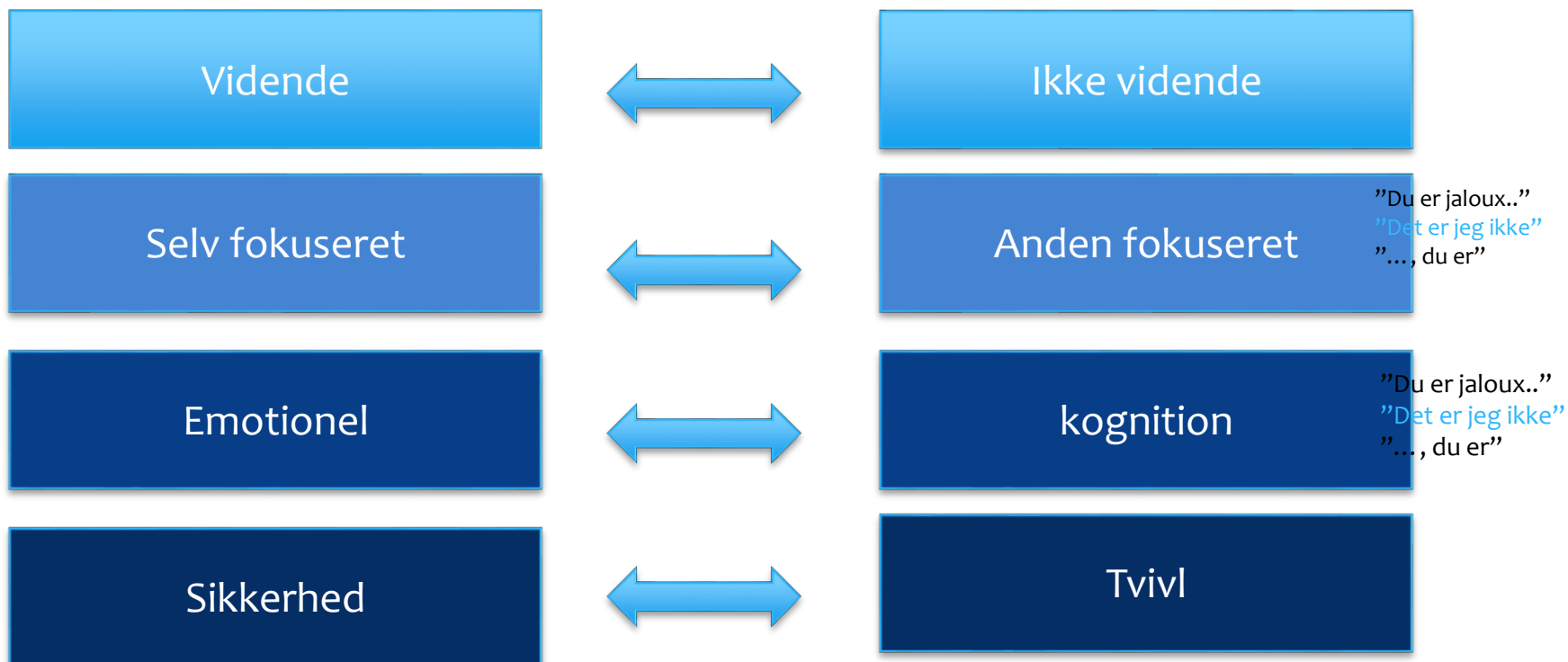
Case 2 fortsat

- * Senere i vagten taler kontaktpersonen igen med P og hun siger igen, at hun har en underlig følelse og uddyber, at det handler om medpatienten. Denne gang svarer kontaktpersonen: "Jeg tror, du er jaloux." Hvortil P **straks** afviser dette med; "Det er jeg ikke!" og kontaktpersonen siger igen: "Det tror jeg altså, du er."
- * P gider ikke at tale mere og går resolut til sin stue. Kort efter høres det, at P kaster med ting og møbler på sin stue. Da kontaktpersonen kommer ind på stuen råber P: "Skrid ud din magtliderlige kælling". Det ender med at P kører mere op og tvangssituation opstår.

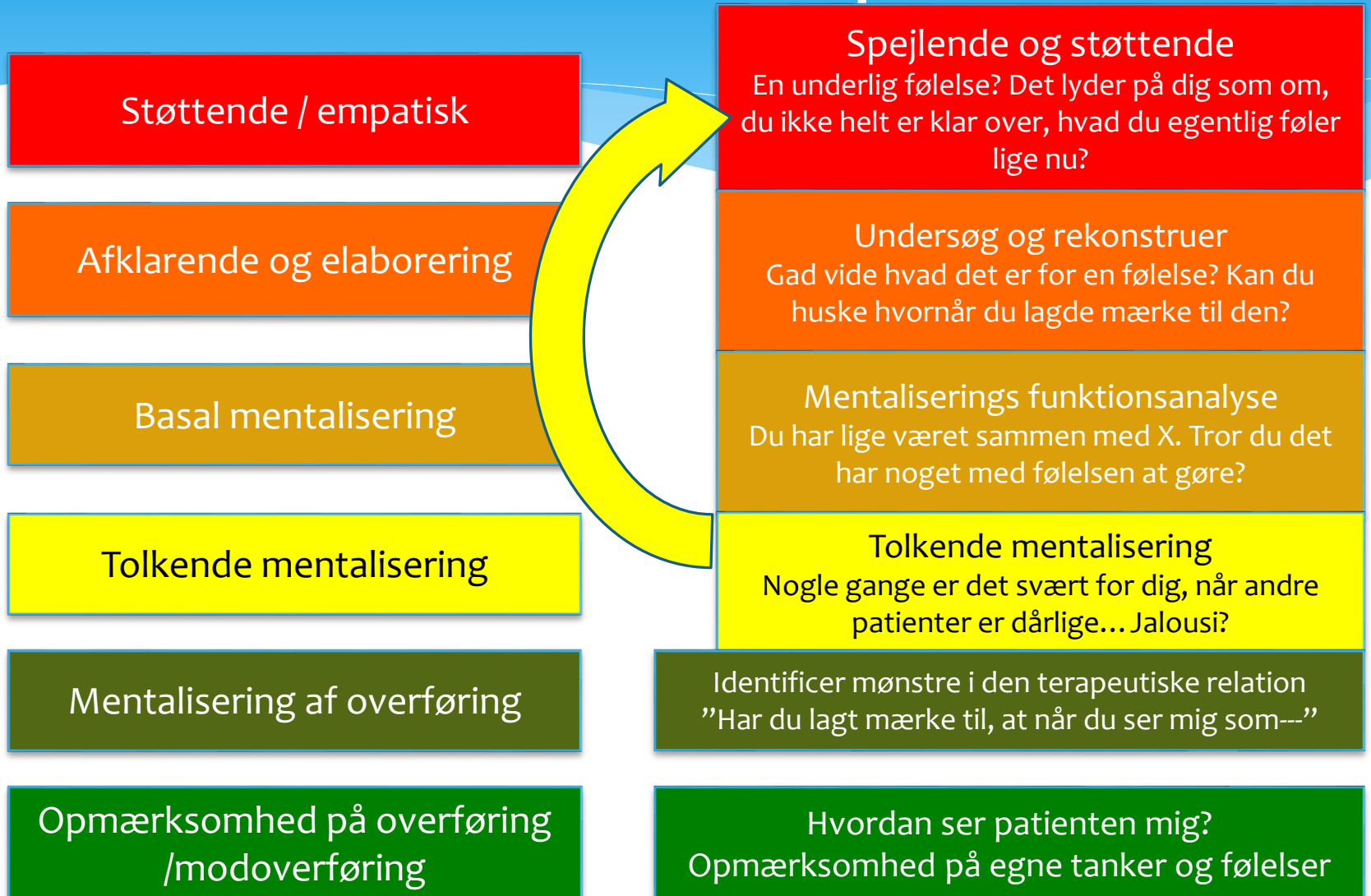
Stimulering af mentalisering via modsatrettede bevægelser

"Jeg tror, du er jaloux"
"Det er jeg ikke!"
"Det tror jeg altså, du er"

"Du er jaloux.."
"Det er jeg ikke"
"Det tror jeg altså, du er"

MBT interventionsspektrum

Mentalisering eller opretholdelse af psykopatologi

Case 2 fortsat

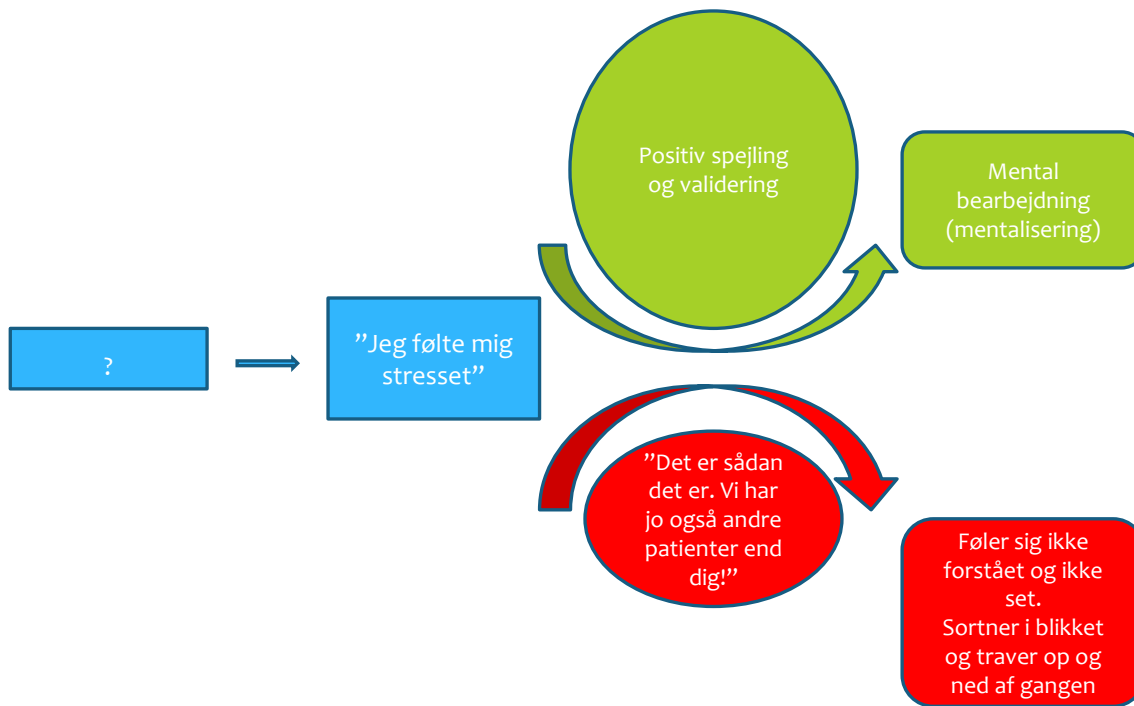

Case 3

- * P er indlagt på åben afsnit. P er begyndt dagligt at spise sammen med sine medpatienter og sin kontaktperson i kantinen. I dag har kontaktpersonen optaget og et personale kommer til P og siger:
- * ”Det er ikke din kontaktperson, som går med ned og spiser i dag. Sådan er det bare...”
- * Under frokosten i kantinen virker P meget oven på – nærmest oppe at køre og da hun kommer tilbage til afdelingen, siger P til personalet, at hun følte sig stresset i spisesituationen.
- * Personalet svarer: ”Det er sådan, det er. Vi har jo også andre patienter end dig!”.
- * P går på sit værelse. Hun kommer lidt senere ud, sort i blikket imens hun traver op og ned af gangen. P tilbydes PN og tager imod dette. Igen senere på aftenen tilbydes hun PN og tager også imod dette.

Mentalisering eller opretholdelse af psykopatologi

Case 3

MBT interventioner

Teleologisk tænkning

Tilbyder PN x 2

Lyst til at handle

"Vi har jo også andre patienter end dig"
Giv patienten en følelse af at blive set

Psykisk ækvivalens

"Vi har jo også andre patienter end dig"

Lyst til at korrigere/diskutere

"Sådan er det bare"
Accepter patientens synspunkt

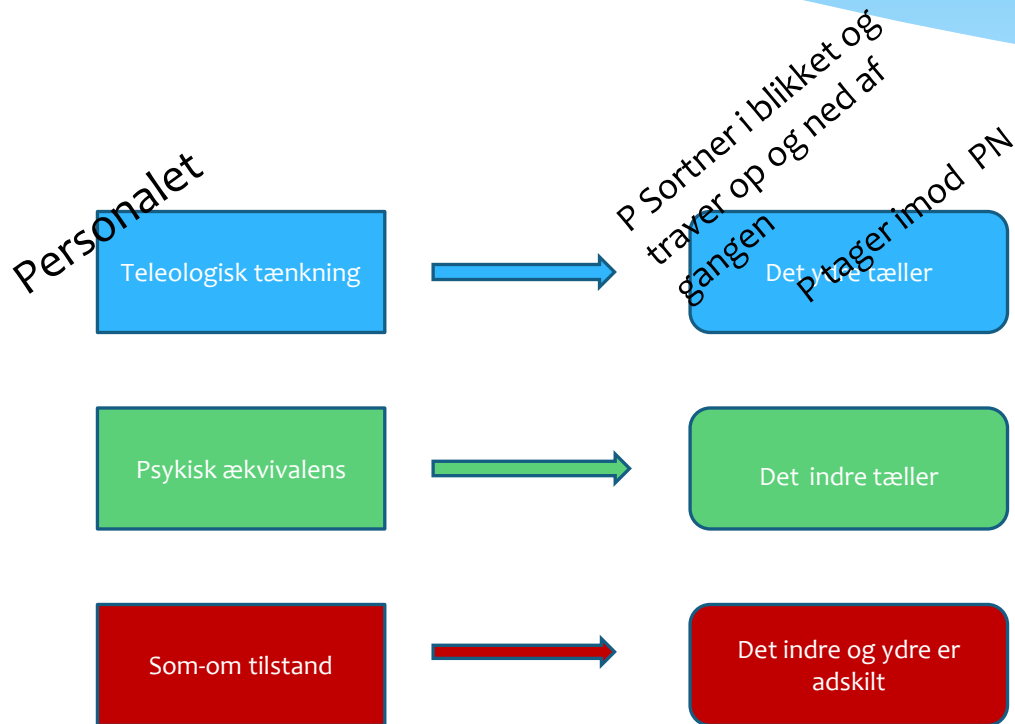
Ryst forsigtigt

Som-om tilstand

Forvirring/ Lyst til at spørge ind

Stop op og fokuser på kontekst

Non mentalisering

Mentaliseringens dimensioner

”implicit og eksplicit”

Opfattet
Ubevidst
Ikke sprogligt
Ureflekteret
Intuitivt spejlet

Mentalisering

Implicit

eksplicit

... Sådan er det bare...

Tilbyder PN

Vi har jo også andre patienter end dig...

Tager i mod PN

Fortolket
Bevidst
Sprogligt
Reflekteret
Forklarende

MBT interventionsspektrum

Støttende / empatisk

Afklarende og elaborering

Basal mentalisering

Tolkende mentalisering

Mentalisering af overføring

Opmærksomhed på overføring
/modoverføring

Spejlende og støttende
Stresset? Det lyder virkelig ubehageligt.
Jeg lagde godt mærke til, at du var noget
oppe at køre, mens vi spiste.

Undersøg og rekonstruer
Hvad tror du, du er stresset over? Lad os lige
stoppe op og se hvad skete der egentlig optil
du mærkede, at du var stresset?

Mentaliserings funktionsanalyse
Sætter ting i perspektiv

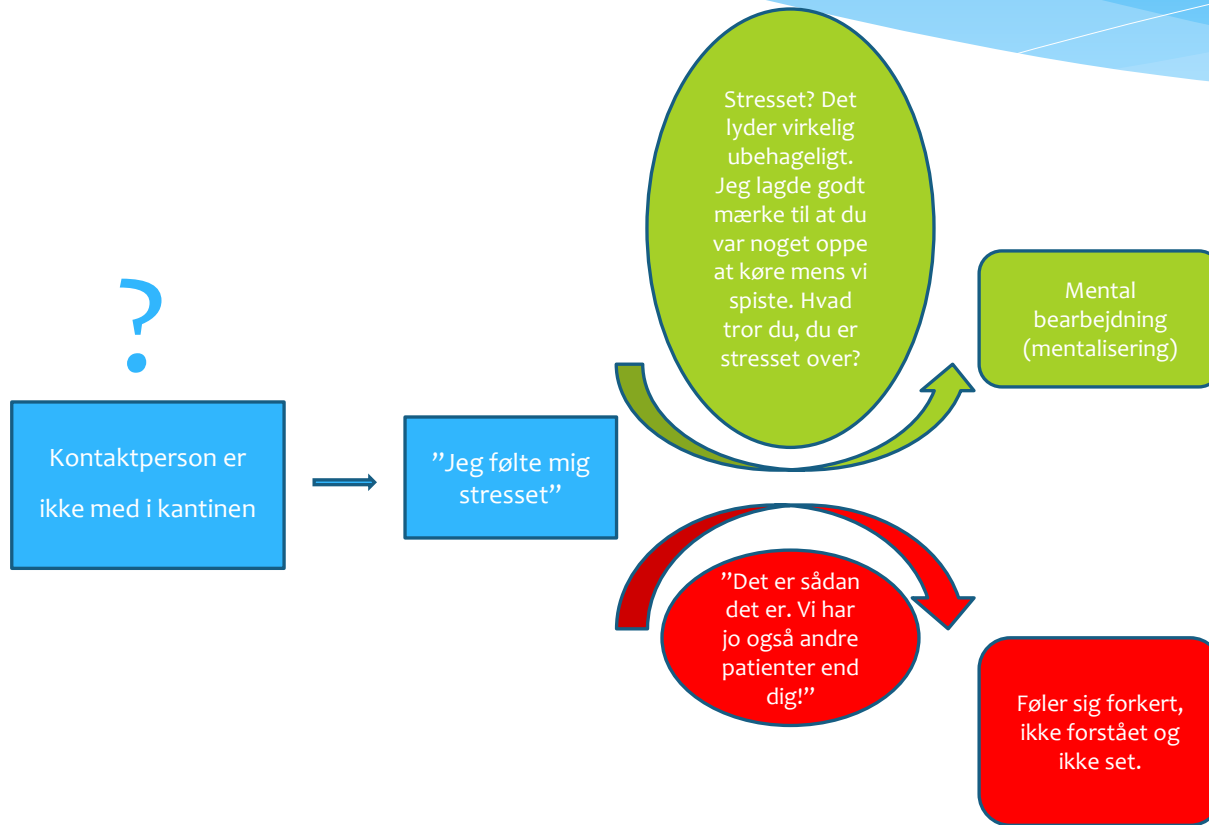
Identificer mønstre
”Det har vi hørt før...”

Identificer mønstre i den terapeutiske relation
”Har du lagt mærke til, at når du ser mig som--”

Hvordan ser patienten mig?
Opmærksomhed på egne tanker og følelser

Mentalisering eller opretholdelse af psykopatologi

Case 3

Rom blev ikke bygget på en dag,

men....

- * P havde sin længste periode uden selvskade (over 100 dage) siden hun startede på det i teenageårene
- * Indlagt på åbent afsnit
- * P havde lang periode uden tvang - dog tvangsepisoder mod udskrivelsen
- * P blev udskrevet til nyt og mindre bosted
- * P har ikke selvskadet længe og er for første gang i et kærlighedsforhold

Konklusion på supervision af miljøterapi i en psykiatrisk afdeling

Ulemper:

- * Ressourcekrævende

Fordele:

- * Patient psykiske tilstand bedres – ikke forværres
- * Mindre tvang
- * Forståelse for umodne forsvarsmekanismer
- * Forståelse for den enkelte patient
- * Kendt behandlingsramme
- * Arbejdsmiljø bedres

Spørgsmålet er, hvad der betaler sig?

Referenceliste

- * Countertransference past and present: a review of the concept (Jacobs, T., 2002)
- * Mentaliseringsbogen (Wallroth, P., 2011)
- * Partnerskabsaftale mellem Region Syddanmark og Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse / Regioner.dk (set sep. 2019)
- * Mentaliseringsbaseret behandling af borderline-personlighedsforstyrrelse – en praktisk guide (Bateman, A. og Fonagy, P., 2007)
- * Counseling and psychotherapy. The great psychotherapy debate: The Evidence for what makes psychotherapy work (Wampold, B. E. og Imel, Z. E., 2015)
- * Mentalisering i tilknytningsrelationer – behandling af traumer med traditionel terapi (Allen, J., 2013)
- * Implementation of evidence-based treatments for borderline personality disorder: The impact of organizational changes on treatment outcome of mentalization-based treatment (Bales, Luyten, Timman, Verheul, Hutsebaut, 2017)
- * Miljøterapibogen – Mentalisering som holdning og handling (Skårderud, F. og Sommerfeldt, B., 2014)
- * The role of Mentalizing and Epistemic Trust in the Therapeutic Relationship (Fonagy, P. og Allison, E., 2014)
- * Nationale Kliniske retningslinjer for behandling af Emotionel ustabil personlighedsstruktur borderline-type / Sundhedsstyrelsens hjemmeside (set maj 2022)

<https://www.sst.dk/da/udgivelser/2019/nkr-behandling-af-emotionel-ustabil-personlighedsstruktur-borderline-type>